

3. Східний вектор стратегічного партнерства України в умовах глобального світу. Аналітична доповідь // За ред. В.О.Кіктенко. – К. : Інститут сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАН України, 2013. – 184 с.
4. Лаумулин М. Стратегия и политика США в Центральной Азии / М. Лаумулин // Центральная Азия и Кавказ. Журнал социально-политических исследований. – 2007. – № 4(52). – С. 51–63.
5. Какой будет политика США в Центральной Азии? 14.03.2017. – Режим доступа: <http://inozpress.kg/news/view/id/50843>
6. Божко С.О. Геополітичне положення регіону балтійського моря / С.О. Божко // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2014. – Вип. 120, – Ч. I. – С. 127–137.
7. Аракелян Д.В. Зовнішня політика країн Балтії в контексті розширення ЄС та НАТО: автореф. дис. канд. політ. наук / Аракелян Діана Вячеславівна. – К., 2008. – 20 с.
8. Аракелян Д.В. США – країни Балтії: становлення і розвиток відносин / Д.В. Аракелян // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2006. – Вип. 61, – Ч. II. – С. 75–83.
9. Філатова І. Обама в Таллінні виправдав надії країн Балтії / І. Філатова, Д. Білик. 04.09.2014. – Режим доступу: <http://p.dw.com/p/1D6C3>
10. Соколов С. У Литві завершили комплектування батальйону НАТО. 30.05.2017. – Режим доступу: <http://p.dw.com/p/2drMt>

УДК 327.8(73+510)

Цанко О.М.

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ КНР ЩОДО ЦЕНТРАЛЬНОАЗІАТСЬКИХ КРАЇН ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ

У статті проаналізовано сутність економічної політики КНР щодо країн Центральної Азії, дано характеристику основним формам та методам її реалізації. Показано етапи становлення економічної співпраці КНР із центральноазіатськими країнами пострадянського простору.

Ключові слова: економічна політика, суперництво, «стратегія поступового проникнення», сировинні ресурси, концепція «Шовкового шляху».

Цанко А.Н. Особенности экономической политики КНР относительно центральноазиатских стран постсоветского пространства

В статье проанализирована сущность экономической политики КНР по отношению к странам Центральной Азии, дана характеристика основным формам и методам ее реализации. Показаны этапы становления экономического сотрудничества КНР с центральноазиатскими странами постсоветского пространства.

Ключевые слова: экономическая политика, соперничество, «стратегия постепенного проникновения», сырьевые ресурсы, концепция «Шокового пути».

Tsapko O.M. Features of the economic policy of the PRC on the central asian countries of the post-space space

In the article basic essence of economic politics of Peoples Republic of China is analysed in relation to the central Asiatic countries of post soviet , and also description to the

basic forms and methods of realization of this politics is given. In the article the basic stages of becoming of economic collaboration of Peoples Republic of China are also shown with the central Asiatic countries of post-soviet space and the prospects of further development of economic relations are forecast between them.

Key words: *economic politics, rivalry, "strategy of gradual penetration", sources of raw materials, conception of the "Silk way".*

Перетворення Китайської Народної Республіки (далі КНР) за короткий історичний проміжок часу у державу з другою по величині економікою світу спричинило суттєве зростання інтересу до неї з боку вітчизняних та зарубіжних наукових кіл. На початку XXI ст. КНР стає важливим гравцем у світовій економіці та політиці, пропагуючи власні цивілізаційні та культурно-духовні цінності. Зростаюча роль Китаю на регіональному, міжрегіональному та глобальному рівнях є особливо помітною, зокрема, й у розвитку дво- і багатосторонніх економічних відносин з країнами Центральної Азії.

Проблема становлення та розвитку економічної політики КНР щодо пострадянських країн Центральної Азії, незважаючи на значну кількість публікацій, залишається недостатньо розробленою. Окремі її аспекти були предметом аналізу ряду дослідників: К.Сироежкіна, А.Каукенова, Р.Медведева, В.Парамонова, А.Строкова, О.Столповского, А.Ходжаєва, Е.Усубалієва, Е.Абдилдаєв, С.Сафарова. На особливу увагу, на нашу думку, заслуговує монографія Р.Алимова «Таджикистан і Китай. Курсом стратегічного партнерства», в якій автор на основі широкого кола джерел та наукової літератури розкрив процес становлення та розвитку багатоаспектного співробітництва Таджикистану і КНР [1]. Значний інтерес мають наукові розвідки китайських вчених Чжао Хуаншена, Син Гуанчена, Дун Сяояна та ін. Певний внесок у вивчення проблеми внесли українські вчені та аналітики Ю.Пахомов, О.Кожухар [2], О.Васильєв [3], Т.Метельова [4] та ін.

Метою статті є розкриття основних напрямків економічної політики КНР щодо центральноазійських країн.

За часів СРСР через ідейно-політичні суперечності між керівництвами СРСР та КНР зв'язки між тодішніми середньоазійськими республіками СРСР і Китаєм не розвивалися. Із цього приводу Р.Алімов зазначає, що Китай для радянських республік, незважаючи на географічну близькість, був «далекою і загадковою країною» [1, с.11]. У глобальному протистоянні між СРСР і США Китай виграв. Починаючи з 70-х рр. XX ст.

Пекін скористався можливостями для бурхливого економічного розвитку, не маючи військових надвитрат і союзницьких зобов'язань [2; с.8].

На початку 90-х рр. XX ст. після розпаду СРСР на північно-західних кордонах Китаю з'явилося п'ять нових суб'єктів міжнародних відносин: Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Узбекистан, Туркменістан. Ці країни успадкували від «радянського минулого» цілий комплекс нерозв'язаних економічних, міжнаціональних, територіальних проблем і конфліктів. До їх числа можна віднести проблему внутрішніх водних ресурсів між Узбекистаном, Таджикистаном та Казахстаном, яка неодноразово призводила до дипломатичних суперечок, а також регіональний сепаратизм у цих державах. Зокрема, в Узбекистані не вирішене питання Каракалпакської автономної республіки, в Таджикистані – проблема Горного-Бадахшану [5, с.177-179].

Все це у комплексі змусило китайське керівництво шукати шляхи та нові форми співробітництва з країнами ЦА. Щоб збільшити свій вплив на них, Китай розробив зовнішньополітичну лінію, яка базується на поступовому просуванні китайських компаній у регіоні на довгострокову перспективу, налагоджуючи рівноправні відносини з державами [6, с.145]. Китайська економічна стратегія щодо центральноазіатських країн базується на трьох принципах: по-перше, отримати доступ до їх природних ресурсів, життєво необхідних для китайського економічного зростання; по-друге, показати керівництву цих країн, що Китай не просто зростаюча наддержава, а й відповідальна сила, що ставить перед собою довгострокову мету; по-третє, створити надійні ринки для китайських товарів [7].

Якщо охарактеризувати рух Китаю до економік центральноазіатських держав, то він за своїми характеристиками нагадує поведінку СРСР, який також формував і реалізовував довгострокові соціально-економічні програми допомоги. На відміну від СРСР і від США, які акцентують ідеологічний аспект свого просування, КНР робить наголос на економічному підході. Китайський уряд і компанії опікуються, перш за все, економічною ефективністю просування. Довгострокова програма взаємин з іноземними державами визначила місце і роль кожного суб'єкта китайської економіки у цьому процесі. Зважаючи на те, що в КНР панує «державний капіталізм», поле для їхньої діяльності визначає держава [8; с.67]. Китай враховував той факт, що після того, як РФ

вивільнила простір Центральної Азії з-під свого ексклюзивного впливу, регіон перетворився на поле зіткнення зовнішніх сил. Пекін скористався моментом, отримавши легітимну можливість розширити свій вплив.

Процес становлення економічної політики Китаю щодо пострадянських країн Центральної Азії пройшов три етапи, обумовлені як зовнішніми, так і внутрішніми факторами.

Перший етап охоплює першу половину 90-х рр. XX ст. У цей період економічна політика КНР в регіоні перебувала на стадії формування і становлення, відзначаючись обережністю, зваженістю, поміркованістю. Її основні принципи відповідали концепції, розробленої Ден Сяопіном, а саме: «Переходячи річку, треба твердо стояти на дні і відчувати ногами каміння». Основний зміст політики полягав у встановленні дипломатичних відносин, вирішенні проблеми кордонів, забезпеченні стабільності західних китайських кордонів, розвитку торгово-економічних зв'язків з центральноазіатськими державами [9, с.70-71].

Дотримуючись принципу добросусідства, КНР однією з перших великих держав заявила про визнання нових країн Центральної Азії, встановивши на початку 1992 р. з кожною з них дипломатичні відносини. Впродовж 1992-1993 рр. у Пекіні з офіційними візитами побували керівники всіх країн Центральної Азії, більшість глав урядів, було підписано близько 90 двосторонніх міжурядових угод [10, с.227; 10, с.74].

Наступні кроки Китаю було спрямовано на вирішення проблем, пов'язаних зі сферою безпеки і кордонів. У жовтні 1992 р. було створено робочу групу в складі об'єднаної делегації Казахстану, Киргизстану, Таджикистану, а також Росії, з одного боку, і делегації КНР (за формулою «4+1»). Практичним наслідком її роботи стало підписання 26 квітня 1994 р. угоди між Республікою Казахстан і КНР про державний кордон. Угода вступила в дію 29 червня 2003 р. після ратифікації парламентами обох країн. Подібні угоди про кордони було підписано між Китаєм і Киргизстаном 1996 р. і 1999 р., Таджикистаном – 1999–2002 рр. [10].

Економічні зв'язки КНР і країн Центральної Азії в цей період перебували в стадії зародження, обмежуючись прикордонною торгівлею. 1990 р. обсяг двосторонньої торгівлі складав близько 465 млн. дол., у 1995 р. він зріс до 5,5 млрд. дол. Головними статтями експорту Китаю до країн Центральної Азії були продовольчі товари і вироби легкої промисловості. Імпорт включав різноманітну сировину. Загалом за 1992–1995 рр.

товарообіг між КНР і країнами ЦА склав понад 1,8 млрд. дол. [7]. Більша його частина припадала на Казахстан і Киргизстан, які мали з Китаєм пряме транспортне сполучення [6, с.152].

У 1994 р. було вперше сформульовано принципи зовнішньої політики Китаю щодо Центральної Азії: підтримка дружніх добросусідських відносин і мирне співіснування; розвиток взаємовигідного співробітництва і сприяння спільному процвітання; повага до вибору кожної з держав і невтручання у внутрішні справи інших країн; повага до суверенітету і сприяння регіональній стабільності.

Другий етап реалізації економічної політики КНР у Центральній Азії охоплює період із середини 90-х рр. XX ст. до подій у США 11 вересня 2001 р. У цей час Китай був змушений переглянути зовнішньоекономічну політику щодо пострадянських країн Центральної Азії в напрямку її значної активізації. Китайське керівництво, відмовляючись від «стратегії очікування», розробляє нову «стратегію поступового проникнення в регіон». Підвищення значення ЦА для КНР було зумовлено не лише глобальними і довготривалими економічними проблемами і спробами їх вирішення, а й питаннями безпеки у регіоні, зростанням уйгурського сепаратизму, міжнародного тероризму, ісламського радикалізму [6; с.149-151]. Переговори про зниження рівня військової присутності у прикордонних районах завершилися підписанням у Шанхаї і Москві «Угоди про зміцнення довіри у військовій сфері у прикордонному районі» (1996) та «Угоди про взаємне скорочення збройних сил в прикордонному районі» (1997) [11; с.456-482]. Ці кроки послужили підґрунтям для створення «Шанхайської п'ятірки» у складі РФ, КНР, Казахстану, Киргизстану, Таджикистану, яка, з одного боку, стала основним інструментом узгодження політики центральноазіатських країн, Росії, Китаю, з іншого, – дала поштовх для посилення економічних позицій КНР у регіоні.

Із цього часу Китай бере на себе ініціативу створення багатопрофільної міжнародної організації для забезпечення співробітництва в економічній та енергетичній сферах. Це створює додаткові передумови для активізації багатосторонніх зв'язків КНР з пострадянським державами ЦА в економічній сфері. Впродовж 1996–2000 рр. відбулось значне зростання товарообігу між ними (до 3,8 млрд. дол.), а також прямих інвестицій КНР в економіку регіону. Експорт держав ЦА до

Китаю включав енергоносії, хімічну і текстильну сировину, чорні і кольорові метали. Китай експортував, в основному, товари широкого вжитку.

З другої половини 90-х рр. ХХ ст. найважливішою сферою китайських інтересів у регіоні стає енергетика. До центральноазіатських країн приходять великі нафтові і газовидобувні компанії КНР, які розпочинають реалізацію низки проєктів. Так, із 1997 р. Китайська національна нафтогазова корпорація (CNCC) почала видобуток нафти у Західному Казахстані [10]. Влітку того ж року між Казахстаном і КНР був підписаний контракт, який передбачав китайські інвестиції в нафтову галузь і будівництво газопроводу «Західний Казахстан – Китай» обсягом 11 млрд. дол. Паралельно Китай почав системно входити в енергетичну галузь і Туркменістану.

Період із середини 90-х рр. до 2001 р. можна вважати переломним у розвитку відносин між КНР і країнами ЦА. Китай зосередився на розвитку співробітництва у рамках регіональної системи безпеки та на реалізації програми забезпечення своїх економічних інтересів. КНР чітко визначилася із своїми пріоритетами в регіоні, розпочавши їх послідовну реалізацію.

Третій етап економічної політики КНР щодо пострадянських країн Центральної Азії отримав назву «всебічне співробітництво». Його умовний початок пов'язаний із подіями 11 вересня 2001 р. у США, і триває цей етап до нині [9, с.70-74]. У цей час Китай робить ставку на кардинальне зміцнення позицій в економіці країн ЦА за рахунок суттєвого збільшення обсягів торгівлі, інтенсифікації проектно-інвестиційної і фінансової діяльності, особливо, в плані кредитування значущих для КНР галузей економіки країн-партнерів. Китайські компанії помітно зміцнюють позиції у нафтогазовому секторі, послаблюючи вплив колишнього галузевого монополіста в регіоні – Росії.

У цей період Туркменістану, Казахстану, Узбекистану вдається диверсифікувати мережу постачання газу до китайських ринків в обхід Росії, доставши бажану транзитну незалежність від Москви. Ще не позбулися цієї залежності зав'язані за російський імпорт газу Таджикистан та Киргизія.

В 2010 р. було введено в дію нафтопровід Казахстан – Китай, будівництво якого здійснювалося в 2 етапи. Станом на березень 2017 р.

газопроводом ЦА – Китай було доставлено 170 млрд. куб. метрів природного газу. Нині у складі газопроводу функціонують три гілки довжиною понад 1800 км кожна. Щорічна пропускна потужність складає 30 млрд. кубів. У вересні 2014 р. було розпочато будівництво четвертої гілки «D» довжиною 1000 км. Вона пройде через Туркменістан, Узбекистан, Таджикистан й Киргизію та увійде до китайського газопроводу «СУАР» у його південній частині, де з'єднається з внутрішнім газопроводом, який поєднує захід та схід КНР. Проектна потужність гілки «D», яка має запрацювати 2020 р., складатиме 30 млрд. кубів газу на рік [10].

Також у червні 2012 р. Пекін підписав угоду з Таджикистаном про будівництво ТЕЦ «Душанбе-2» та експлуатацію спільного цементного комбінату [10, с.200]. Щодо Киргизстану і Таджикистану, то економічна політика Китаю полягає у формуванні надійних економічних та міжнародно-правових умов для імпорту з цих держав гідроресурсів та електроенергії [10].

На сьогодні Китай є найважливішим економічним партнером країн Центральної Азії та головним імпортером нафти та газу з Туркменістану та Казахстану, він виступає ще й у ролі найбільшого кредитора цих країн. Станом на 2016 р. Китай надав країнам ЦА близько 30 млрд. кредитів. З них: Казахстану – понад 13,5 млрд., Туркменістану – понад 12,4 млрд., Узбекистану – понад 2,2 млрд., Таджикистану – понад 1,7 млрд., Киргизії – понад 1,1 млрд. [12]. Усі кредити пільгові: відсоткова ставка 1,5-3 %, термін до 20 років із пільговим терміном. Експерти наголошують на ряді особливостей китайського кредитування у ЦА: кредити освоюються китайськими компаніями та напряму пов'язані із залученням китайського устаткування та робочої сили з КНР; вони спрямовані виключно на реалізацію сировинних та інфраструктурних проектів, в яких зацікавлений Китай. Загалом кредити сприяють створенню інфраструктури між ЦА та КНР, що є особливо важливим, враховуючи, що в радянські часи регіон був ізольований від транспортної системи Китаю. Пекін концентрує зусилля на створенні та реконструкції об'єктів (логістичних центрів, автомагістралей та залізниць), які дозволяють нарощувати товарообмін з регіоном [13].

У Центральній Азії Китай, ясна річ, переслідує перш за все власні національні економічні інтереси. Керівництво КНР і китайських компаній

проявляє неабияку гнучкість і виваженість, використовуючи на свою користь будь-які економічні чи політичні складнощі у країнах ЦА. Прикладом такого підходу може служити економічна політика КНР щодо Туркменістану. Так, починаючи з 2009 р. Пекін, скориставшись глибокою фінансово-економічною кризою в якій опинилася ця держава через падіння світових цін на енергоносії, протягнуло Туркменістану «руку допомоги». Вже на початку 2010 р. загальний обсяг китайських фінансових ресурсів у Туркменістані склав 1,1 млрд. дол., з яких 42% було вкладено до нафтогазової галузі. Водночас було активізовано реалізацію проектів з видобутку і транспортування нафти і газу. Китайська сторона фінансувала будівництво й експлуатацію газогону Туркменістан – Узбекистан – Казахстан – Китай потужністю 25 млрд. куб. м газу на рік. З 2010 р. запрацювала перша нитка газопроводу Туркменістан – Китай.

На сьогоднішній день китайські компанії домінують у туркменській економіці, потіснивши звідти росіян. КНР – єдина країна, яку туркмени допустили до розробки родовищ на суходолі. Слідом за інвестиціями в енергетику китайські компанії почали брати участь у фінансуванні проектів в інфраструктурному секторі. Станом на 2016 р з експортованих Туркменістаном 48 млрд. кубометрів КНР отримав близько 30-35 млрд. кубометрів. Утім, проблема полягає в тому, що Китай, закупаючи лівову частину туркменського газу, зараховує оплату як погашення багатомільярдних кредитів, наданих Туркменістану. Така форма економічних відносин з Пекіном викликає в Ашгабаті невдоволення, яке зростає на тлі падіння світових закупівельних цін на енергоносії. Відмова Росії купувати туркменський газ ще більше посилює залежність Туркменістану від Китаю.

Характерною рисою економічної політики КНР щодо країн Центральної Азії є ставка на поглиблення двохстороннього економічного співробітництва. Найбільшими торговими партнерами КНР у регіоні є Казахстан з річним товарообігом двостороннього торгівлі 13,5 млрд. дол. і Узбекистан – 1,9 млрд. дол. [8, с.195]. Наприкінці 90-х рр. XX ст. китайські фінансові інвестиції в регіоні склали понад 1 млрд. дол., у 2016-2017 рр. їхній обсяг зріс більш, ніж в 20 разів і оцінюється в 25 млрд. дол. У Казахстані близько 2000 підприємств засновано на китайському капіталі. На початок 2010 р. загальний обсяг китайських фінансових ресурсів в Туркменістані склав 1,1 млрд. дол., в т.ч. 42% - в нафтогазовій галузі, а в

узбецькій економіці – лише 640 млн. дол. (з яких 85% припадає на галузі ТЕК) [11, с.167]. 2017 р. Китай став найбільшим імпортером туркменського газу, придбавши за останні сім років 160 млрд. куб. [12].

Протягом 2001–2017 рр. Китай розширив взаємини з країнами ЦА у сфері безпеки. Співпраця здійснювалася, в першу чергу, через Шанхайську організацію співробітництва (ШОС). Важливою віхою тут стала презентація головою КНР Сі Цзєньпіном 2013 р. в Астані ініціативи створення економічного поясу «Нового Шовкового шляху». Реалізуючи проект «Шовкового шляху», Китай активно пропагує свої основні цивілізаційні цінності, до яких зокрема відносяться: взаємна довіра; взаємна вигода; рівність; повага до множинності та багатства різних культур; прагнення до розвитку.

Поряд з економічним інтересом важливим компонентом зближення країн ЦА з Китаєм є позитивний імідж китайської моделі побудови «соціалізму з китайською специфікою», яка викликала зацікавленість з боку керівництва центральноазіатських країн пострадянського простору своєю гнучкістю та нетрафаретністю, чіткими і зрозумілими перспективами подальшого розвитку. Проблеми соціально-політичного розвитку Китаю у 80-90 рр. ХХ ст. багато у чому подібні до проблем, які виникли у колишніх середньоазіатських республік після розпаду СРСР та певною мірою зберігаються понині.

Отже, вплив КНР на країни Центральної Азії і на регіон загалом дедалі більше посилюється. Політика Пекіна, пройшовши кілька етапів, еволюціонувала від «стратегії очікування» до «стратегії поступового проникнення» і «всебічного співробітництва». В основі китайської зовнішньої політики в регіоні лежить завдання забезпечення сприятливих умов для подальшого розвитку Китаю. КНР веде у Центральній Азії цілеспрямовану активну, ініціативну, наступальну політику, грамотно використовуючи економічні, політичні, безпекові, військові та інші інструменти як в рамках ШОС, так і у двохсторонніх відносинах з центральноазіатськими країнами. Особливо привабливою для країн Центральної Азії є ставка китайського керівництва на довгострокові економічні проекти.

Такий розвиток подій не може не непокоїти США і Росію, бо ставить під питання їхню гегемонію в регіоні. Це дає підстави стверджувати, що суперництво між США, КНР, Росією у Центральній Азії триватиме.

Використані джерела та література:

1. Алимов Р. Таджикистан и Китай. Курсом стратегического партнёрства / Р. Алимов. – М. : «Весь мир». – 2014. – 377 с.
2. Кожухар О. Еволюція політики Китаю в Центральній Азії (90–ті рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.) / О. Кожухар // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. «Історія та географія». – 2013. – Вип.47. – С.107–112.
3. Васильев О. Особливості суспільно – політичної трансформації Казахстану // Країни пострадянського простору в умовах формування багатополосного світу: історичні уроки та перспективи. Збірник наукових праць. – К. : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2016. – С. 157–164.
4. Метельова Т.О. Туркменістан: особливий шлях чи неюдеспотія / Т.О.Метельова // Країни пострадянського простору в умовах формування багатополосного світу: історичні уроки та перспективи. Збірник наукових праць. – К. : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2016. – С. 164–178.
5. Казанцев А. «Большая игра» с неизвестными правилами: мировая политика и Центральная Азия / А. Казанцев. – М. : Наследие Евразии, 2008. – 248 с.
6. Демиденко С. КНР и государства ЦАР / С. Демиденко // Центральная Азия. Геополитика и экономика региона. – М. : Ин-т стратег. оценок и анализа, 2010. – С.143–161.
7. Гусев Л. Место Центральной Азии в политике Китая (по мнению китайских экспертов) / Л. Гусев // Новое восточное обозрение. – Режим доступа: www.ru.journal-neo.com/node/8821
8. Центральная Азия: Взгляд из Вашингтона, Москвы и Пекина / Е. Румер, М. Раджан, Д. Тренин, Чжао Хуаншен. – М. : Новое издательство, 2013. – 215 с.
9. Медведев Р. Подъем Китая. Что такое социализм по-китайски? / Р. Медведев. – М. : Астрель, 2012. – 318 с.
10. Парамонов В., Строков А. Экономическое проникновение Китая в Центральную Азию: состояние, проблемы и перспективы / В. Парамонов, А. Строков 13.06.2012. – Режим доступа: <http://www.ceasia.ru/index.php/2010-07-02-17-35-18/601-2012-06-12-19-11-22.html>
11. Делягин М. Шеянов В. Империя в прыжке. Китай изнутри. Как и для чего аллет Восток / М. Делягин, В. Шеянов. – М. : «Книжный мир», 2015. – 671 с.
12. Гончарук С. Центральна Азія на перехресті зовнішніх інтересів. – Режим доступу: www.niss.gov.ua/articles/525.
13. Бугрій М. Глобальна економіка у посткризовий період: тенденції та перспективи / М. Бугрій, Т. Федоренко, Є. Медведкіна. – К. : НІСД, 2012. – 46 с.

УДК 327+351.862.4(47+57)

Васильців О.О.

ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЙ НОВИХ НЕЗАЛЕЖНИХ ДЕРЖАВ У СФЕРІ ЯДЕРНОЇ БЕЗПЕКИ

У статті досліджено проблеми взаємодії нових незалежних держав у сфері ядерної безпеки. Доведено, що процеси, що відбувалися в контексті ядерної безпеки регулювалися не тільки національними інтересами нових незалежних держав, а й стратегіями інших найближчих сусідніх держав та організацій.

Ключові слова: розпад СРСР, пострадянський простір, нові незалежні держави, національна безпека, ядерна безпека.